

Univers Pedagogic

 44 (880),
 7 decembrie 2023

Săptămânalul pedagogilor din toată țara!

pro

Programul național „Investim în profesori” va fi extins și pentru învățământul profesional tehnic

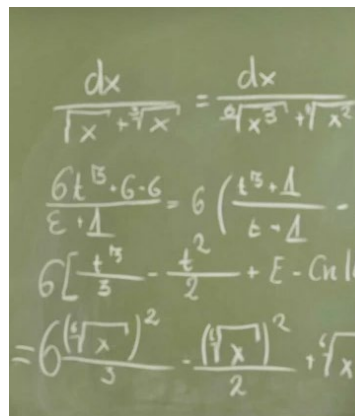
Peste 600 de profesori din centrele de excelență, colegiile și școlile profesionale din țară își vor dezvolta competențele în cadrul programului național „Investim în profesori”. Ministerul Educației și Cercetării a alocat circa un milion de lei pentru extinderea programului în învățământul profesional tehnic.

Cursurile de formare continuă vor fi organizate în cadrul a opt instituții: Centrul de Excelență în Informatică și Tehnologii Informaționale (338 de profesori); Centrul de Excelență în Economie și Finanțe (82 de profesori); Centrul de Excelență în Construcții (50 de profesori); Centrul de Excelență în Industria Ușoară (44 de profesori); Centrul de Excelență în Educație Artistică „Ștefan Neaga” (37 de profesori); Centrul de Excelență în Transporturi (31 de profesori); Centrul de Excelență în Servicii și Prelucrarea Alimentelor (21 de profesori) și Centrul de Excelență în Energetică și Electronică (17 profesori).

Tematicile formărilor au fost propuse de instituțiile de învățământ profesional tehnic, astfel ca să răspundă necesităților actuale

Programul național „INVESTIM ÎN PROFESORI”, extins și pentru învățământul profesional tehnic

organiza un curs amplu de dezvoltare a competențelor digitale, care se va desfășura în patru localități din țară, formatorii de la Centrul de Excelență în Construcții vor preda despre utilizarea materialelor ecologice, a deșeurilor și a metodelor sustenabile în domeniul construcțiilor și eficienței energetice, iar cei de la Centrul de Excelență în Transporturi vor instrui profesorii despre tehnologia automobilelor hibride și electrice.

Prima etapă a Programului național „Investim în profesori” a fost lansată la începutul lunii noiembrie curent, pentru circa 3000 de cadre didactice din 90 de școli. În acest sens, din bugetul de stat au fost alocate 6 milioane de lei.

Sistemul educațional va fi evaluat de o echipă de experți ai UE

Sistemul educațional din Republica Moldova va fi supus unei evaluări complexe, în scopul îmbunătățirii cadrului de politici și consolidării capacităților la nivel național. Acțiunea se încadrează în programul regional al UE pentru țările Parteneriatului Estic în domeniul educației „Investing in Education and Skills in the Eastern Partnership (EaP)”. Agenția implementatoare este Fundația Europeană de Formare (FEF).

Prevederile programului au fost discutate în cadrul întrevinderii reprezentanților Ministerului Educației și Cercetării cu misiunea de experți ai FEF, condusă de Filippo Del Ninno, ofițer de legătură pentru Republica Moldova. În cadrul vizitei la minister,

echipa de experți a avut mai multe întâlniri cu reprezentanți ai subdiviziunilor responsabile de politici în domeniile învățământului general și învățare pe tot parcursul vieții, învățământului profesional tehnic, cadrului național al calificărilor. Au fost abordate aspecte privind stadiul actual al implementării strategiei educaționale, actuale provocări din domeniu, dar și identificarea unor soluții optime pentru dezvoltarea sistemului educațional.

Programul regional al UE pentru țările Parteneriatului Estic în domeniul educației „Investing in Education and Skills in the Eastern Partnership” urmează a fi implementat în perioada anilor 2024-2026 de către Fundația Europeană de Formare.

Progresele Republicii Moldova discutate la Summitul european al educației de la Bruxelles

Ministrul Educației și Cercetării Dan Perciu a participat la Summitul european al educației, cu genericul „Spațiul european al educației: o realitate pentru toți”, desfășurat la Bruxelles. Evenimentul este la a șasea ediție și reunește înalți oficiali din instituțiile Uniunii Europene, reprezentanți ai comunităților europene de educație și formare.

Dan Perciu a avut un discurs în cadrul panelului „Provocările sistemului educațional în vecinătatea estică”, alături de Giorgi Amilakhvari, ministrul Educației și Științei din Georgia, și de Yevhen Kudriavets, prim-vice-ministrul Educației și Științei din Ucraina.

Ministrul a vorbit despre progresele Republicii Moldova în implementarea reformelor în domeniul educației, inclusiv, în contextul integrării europene și a provocărilor generate de războiul din Ucraina.

„În prezent, în țara noastră sunt circa 40.000 de copii refugiați din Ucraina. Fiecare al doilea este de vârstă școlară. Integrarea lor în sistemul educațional a fost și rămâne o provocare, însă accesul la educație este absolut deschis, gratuit, fără restricții. Totuși încă avem nevoie de suport în ceea ce privește asigurarea

învățării limbii române și capacitatea sistemului pentru a putea integra un număr mai mare de copii. Vrem să sporim accesul copiilor refugiați în grădinițe și școli, inclusiv, prin crearea condițiilor de angajare pentru mamele acestora”, a spus ministrul.

Referindu-se la provocările cu care se confruntă sistemul educațional din Republica Moldova, Dan Perciu a vorbit despre accesul la educație de calitate a copiilor din mediul rural: „Există diferențe de performanță școlară în funcție de mediul urban sau rural. Observăm asta și din evaluările PISA și din rezultatele examenelor naționale. Datele arată că elevii din instituțiile din mediul rural, în special, cei din școlile mici au o performanță educațională în medie cu 1-2 ani sub cea a colegilor de aceeași vârstă din mediul urban”.

Dan Perciu a vorbit și despre eforturile Ministerului Educației și Cercetării de a rezolva problema deficitului

de cadre didactice din sistemul educațional. Astfel, pentru a-i motiva pe tineri să aleagă o carieră în pedagogie, va fi dublată bursa la facultățile de specialitate. Totodată, în anul 2024 salariile profesorilor vor crește cu 15 la sută. În contextul integrării europene a țării noastre Dan Perciu a solicitat asistență tehnică din partea Uniunii Europene pentru ajustarea legislației în domeniul educației și cercetării, proces care va fi lansat odată cu deschiderea negocierilor de aderare. Ministrul și-a exprimat încrederea că UE va extinde programul Erasmus +, în special pe componenta de mobilitate academică pentru studenți și cadre didactice.

Summitul european al educației este un eveniment prin care UE își propune să consolideze parteneriatele internaționale în domeniul educației, să faciliteze schimbul de cunoștințe, politici și practici în acest domeniu și să încurajeze inovarea reciproc avantajoasă. În cadrul ediției din anul curent, participanții au discutat despre noile perspective ale domeniului educației, au analizat soluții inovative și au propus abordări creative pentru consolidarea spațiului european al educației.

Profesori din întreaga țară, instruiți să utilizeze dispozitivele moderne pentru laboratoarele școlare

Circa 700 de profesori de fizică, chimie, biologie și geografie din 160 de instituții de învățământ sunt instruiți, în perioada 6 noiembrie – 21 decembrie, cum să utilizeze echipamentele moderne din laboratoarele școlare. Sesiunile de formare sunt organizate zonal, în cinci localități: Chișinău, Ungheni, Cahul, Taraclia și Bălți.

Profesorii au posibilitatea să exerseze practic modalitățile de utilizare a echipamentelor moderne, în special a senzorilor din dotare la determinarea mărimilor pentru măsurarea forței, accelerației, ratei de rotație, poziției obiectelor, vitezei, temperaturii, presiunii, umidității etc. Acești senzori pot fi utilizați la măsurători de maximă exactitate, în științe ale pământului și fizicii, precum și la explorarea mediului. De asemenea, dispozitivele sunt utilizate pentru prelucrarea datelor, efectuarea statisticilor datelor experimentale, interpretarea rezultatelor unor experimente și multe altele.

Ludmila Bulhac, profesoară de fizică din cadrul Liceului Teoretic „Liviu Deleanu” din Chișinău, afirmă că noile dispozitive sunt foarte binevenite în activitatea didactică. „Noi suntem în era digitală. Venind la lecții cu

acești senzori, vom putea efectua mai multe măsurări, astfel trezind curiozitatea pentru cercetare și creșterea motivației copiilor de a studia mai profund științele exacte”, spune profesoara.

Un alt participant la instruire, Oleg Gorincioi, profesor de fizică la Liceul Teoretic Pro Succes din Chișinău, susține că seminarele organizate sunt importante pentru a înțelege mai bine cum funcționează aceste tehnologii moderne. „Senzorii facilitează munca profesorilor și a elevilor, care se adaptează mai repede la lucrurile noi ce sunt implementate. Aceste tehnologii ne ajută să facem măsurări cu o exactitate foarte mare și într-un timp redus”, spune profesorul.

Echipamentele moderne au fost distribuite în școli în primăvara anului curent, în cadrul proiectului „Reforma Învățământului în Moldova” (PRIM), implementat de Ministerul Educației și Cercetării cu suportul financiar al Băncii Mondiale.

PRIM a fost cel mai mare proiect de investiții în educație din Republica Moldova, valoarea acestuia fiind de circa 50 de milioane de dolari și s-a implementat în perioada anilor 2013-2022. Recent, ministrul a lansat un proiect similar în valoare de 60 de milioane de dolari „Îmbunătățirea Calității Educației” (2023-2029) în cadrul căruia, la fel, mai multe școli vor fi renovate și dotate cu echipament IT.

Medalii și Diplome de Gratitude, reprezentanților UPSC

La 30 noiembrie 2023, în cadrul Ședinței Senatului UPSC, dnei rector, Alexandra BARBĂNEAGRĂ i-a fost conferită Medalia „Nicolae Milescul Spătarul” de către Academia de Științe a Moldovei, în semn de înaltă prețuire a performanțelor științifice și de cercetare, precum și a capacităților manageriale deosebite, înmănată fiindu-i de către dna Liliana CONDRATICOVA, doctor habilitat, AȘM.

Premiul Academiei de Științe a Moldovei în domeniul chimie „Nicolae Garbălu” i-a fost conferit dlui Eduard COROPCEANU, dr. în științe chimice, pentru

performanțele remarcabile obținute în anii 2021 – 2022.

De asemenea, Senatul UPSC i-a decernat dnei dr. hab., prof. univ. Maia BOROZAN, medalia „Ion Creangă” și Diploma de Gratitude, în semn de recunoștință și apreciere a meritelor deosebite în domeniul educațional, științific, prin activitatea dumneai contribuind la sporirea imaginii și vizibilității Universității în mediul academic.

Felicitări! Multă inspirație, forțe creatoare, noi proiecte și realizări profesionale remarcabile în continuare!

UPSC, la cea de-a 3-a ediție a „Café de la Francophonie scientifique”, organizată de BN AUF-Moldova

Biroul Național al Agenției Universitare a Francophoniei (AUF) din Republica Moldova a organizat cea de-a treia ediție a evenimentului „Café de la Francophonie scientifique”, pentru a celebra angajamentul instituțiilor membre și partenerilor AUF în valorificarea francofoniei științifice. Evenimentul a avut loc vineri, 1 decembrie 2023, la Palatul Republicii.

Activitatea a avut ca obiective prezentarea unui bilanț al rezultatelor implementării Planului Național AUF-Moldova (2022-2023), identificarea perspectivelor de dezvoltare cât și a nevoilor concrete ale universităților membre pentru anul 2024.

Evenimentul a reunit reprezentanți ai autorităților locale, parteneri, reprezentanți ai universităților membre ale AUF din Republica Moldova, ai instituțiilor de învățământ profesional și tehnic unde activează filiere francofone; cercetători, responsabili ai filierelor francofone, responsabili ai Centrelor de Angajabilitate Francofonă și alți actori implicați în francofonia științifică.

Directoarea Biroului Național AUF-Moldova, doamna Claudia VIȘAN, a făcut o prezentare detaliată a acțiunilor desfășurate de AUF în Republica Moldova, conform axelor strategice prioritare: promovarea

diplomației științifice; susținerea angajabilității tinerilor; dezvoltarea științelor în limba franceză; internaționalizarea universităților și cercetarea francofonă.

Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău a fost reprezentată de către Ludmila Armașu-Canțir, Prorector pentru relații internaționale și cooperare, Natalia Celpan-Patic, responsabilă CEF UPSC și proiecte francofone, A. Sava, șefa Catedrei Filologie Romanică și Germanică, împreună cu kolegele Maria Guzun, Ana Bulat-Guzun și lectorul stagiar francofon la UPSC Hugo Potelein.

În cadrul evenimentului, doamna Ludmila PAVLOV, Secretar general adjunct la Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova, a prezentat prioritățile strategice ale ministerului în domeniul învățământului superior pentru anul 2024.

Dna Ludmila ARMAȘU-CANȚIR a vorbit despre parteneriatul de durată dintre AUF și Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, evidențiind frumoasele activități științifice și francofone susținute de BN AUF-Moldova, concomitent exprimându-și gratitudinea pentru colaborarea fructuoasă cu AUF.

Echipa BN AUF-Moldova a adresat mulțumirile sale cele mai calde instituțiilor membre, precum și partenerilor, pentru angajamentul lor și contribuția valoroasă în promovarea francofoniei științifice din Republica Moldova.

A demarat Programul Național de formare „Investim în profesori”

Centrul de Formare Continuă și Leadership al Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” a întrunit pedagogi din întreaga țară în noi activități gratuite. Acestea au fost desfășurate în cadrul Programului Național de formare continuă a cadrelor didactice „Investim în profesori”, inițiat și finanțat de Ministerul Educației și Cercetării.

Printre participanți au fost cadre didactice de la Liceul Teoretic cu Profil Real „Mihai Marinciuc”, LTPA „Ion și Doina Aldea-Teodorovici”, LT „Alexandru Ioan Cuza”, LT „Natalia Dadiani” din Chișinău, LT „Ion Luca Caragiale” din Orhei, LT „Constantin Stere” din Soroca, Liceul Internat Municipal cu Profil Sportiv din Chișinău, LT „Mihai Eminescu” din Cimișlia etc.

Activitățile de dezvoltare profesională, desfășurate la locul de muncă al profesorilor / în cadrul instituției de învățământ au avut subiecte interesante, actuale și benefice pedagogilor, care s-au pomenit într-o societate ce se schimbă continuu, ei fiind principalul ghid al generațiilor de copii cu noi necesități. În mare majoritate atelierele au scos în vizor subiecte, precum: *Inteligența emoțională și gestionarea conflictelor; Fundamentele relației cadru didactic-elev; Relevanța învățării în era digitală etc.*

Împreună cu Elena Puzur, dr., formator național, cadrele didactice au învățat să-și pună în practică abilitatea de a opera și a recunoaște propriile emoții, dar și ale celorlalți, utilizând informațiile emoționale. De asemenea, au deprins gestionarea relațiilor interpersonale într-un mod empatic și eficient.

Violeta Vrabii, dr., a venit în fața publicului cu relații ce au tangențe cu *Motivația pentru învățare, angajamentul și responsabilitatea*. Formatorul național a scos în evidență factori ce mobilizează spre o activitate benefică pentru asimilarea unor cunoștințe, pentru formarea unor priceperi și deprinderi. În aceeași ordine de idei, Inga Voroniuc, gr.

did. superior, le-a vorbit despre *Implicarea părinților în procesul educațional*, cel mai direct și mai durabil efect asupra învățării și dezvoltării copiilor.

Abordând *Inteligența emoțională*, Tatiana Verdeș, dr., conf. univ., a explicat pedagogilor cât de semnificativă este abilitatea de a recunoaște, cu precizie, emoțiile și sentimentele trezite de abandon, anxietate, apatie, calm, depresie, descurajare, echilibru, libertate, manipulare etc. Referire a făcut și la abilitatea de a folosi sentimentele într-un mod constructiv.

Participanții au manifestat interes sporit față de *Relația cadru didactic cu elevii*, subiect pus în discuție de dr. Svetlana Nastas, lector universitar. Mai ales că relațiile pozitive dezvoltate între profesori și elevi sporesc și satisfacția profesorilor la locul de muncă, stabilesc relații de cooperare bazate pe respect.

Aliona Afanas, dr. hab., conf. univ., a abordat legislația educațională în Republica Moldova și reglementările profesionale, explicând cât de semnificativă este cunoașterea aspectelor legislative privind activitatea cadrelor didactice din învățământul general. În context, formatoarea a motivat utilitatea cunoașterii reglementărilor profesionale în soluționarea situațiilor de problemă, incertitudinilor. De asemenea, a menționat necesitatea utilizării documentelor de politici educaționale la nivel instituțional, profesional și personal, printre care: Codul Educației al Republicii Moldova; Strategia de dezvoltare „Educația 2030” și a Programului

de implementare a acestora pentru anii 2023-2025; Regulamentul de atestare a cadrelor didactice din învățământul general, profesional tehnic și din cadrul structurilor de asistență psihopedagogică; Metodologia de elaborare a programelor de formare profesională a adulților și a curriculumului în cadrul învățării pe tot parcursul vieții. Participanții au manifestat interes sporit față de subiectul abordat și au menționat reglementările instituționale care prezintă reținerile esențiale în activitatea instituției de învățământ.

Cadrele didactice și-au exprimat recunoștința pentru grija și investițiile în dezvoltarea lor profesională și personală, apreciind înalt prestația formatoarelor și impactul programului. Menționăm că profesorii au participat activ și responsabil la ateliere, manifestând inteligență emoțională și dorință de a evolua în cariera didactică. Astfel, s-a evidențiat și tendința spre progres și creștere constantă.

Studentii programului de recalificare profesională, la cea de a II-a sesiune

260 de beneficiari ai programului de recalificare profesională, specialitatea Pedagogie preșcolară, din cadrul Centrului de Formare Continuă și Leadership al Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă”, s-au întrunit la cea de a II-a sesiune. Formabilii au fost implicați într-un șir de activități, planificate și coordonate de Departamentul Educație timpurie și Învățământ primar al CFCL, desfășurate în aulele universitare.

În vederea asigurării satisfacției participanților la program și ca rezultat al multiplelor solicitări, Angela Telean, dr., conf. univ., șefa DETIP, și Natalia Carabet, dr., conf. univ., au desfășurat atelierul formativ cu genericul „Dezvoltarea profes-

sională a cadrelor didactice din IET”. Pe durata întregii activități s-a făcut referire la regulamentul cu privire la formarea continuă a adulților și la programele de recalificare profesională conexe meseriei formării inițiale.

De asemenea, a fost abordat Self managementul și managementul ca-

rierii, aceasta fiind percepută drept element influențat de dezvoltarea personală. În acest context, formatoarele au propus participanților pași concreți de schițare a unui plan de dezvoltare profesională, sugerând că acesta poate fi realizat și prin intermediul analizei SWOT.

Varvara GHERMAN: „Un dascăl cu un grad înalt de inteligență va cuceri elevii și va deveni un model de la care ei vor dori să se inspire”

Și-a consacrat toată viața pedagogiei. Cei 47 de ani Varvara Gherman a predat graiul matern multor generații atât în rol de pedagog, cât și în rol de lector universitar. A lăsat în urmă discipoli cărora și astăzi le este dor de lecțiile de limbă română predate de Dumneaei. A știut să la însufle tinerilor de atunci dragostea pentru limbă și neam, chiar dacă erau interdicții. Iar la vârsta onorabilă de 79 de ani, la care este acum, are încă multe să ne spună.

- Distinsă doamnă V. Gherman, cum a fost începutul carierei Dvs. de dascăl?

- Mi-am început activitatea pedagogică la sfârșitul anilor '60 al secolului trecut. În această perioadă a fost adoptată legea cu privire la obligativitatea studiilor medii de cultură generală pentru toți. Am fost obligați noi, pedagogii, să contribuim la implementarea acestei legi. Nu toată populația noastră a acceptat această lege de la început. Eram nevoiți să vizităm la domiciliu elevii care nu mai doreau să-și continue studiile în casa a IX-a. În discuție cu pedagogii, părinții acestor copii operau cu un șir de argumente în favoarea faptului ca toți copiii, după 8 clase, să nu mai învețe la școală, iar pedagogii veneau cu argumentele lor pentru a-i contrazice. În rezultat, fiecare din părți rămânea la părerea inițială, pedagogii declarau că ceea ce li se spune părinților e lege, iar legea nu se discută, chiar dacă unora nu le place. Cum spuneau latinii, „Dura lex sed lex”. Cu mare greu convingeam copiii să vină în clasa a IX-a, iar această situație s-a repetat câțiva ani bunișori la rând. Tot în această perioadă nu li se permitea elevilor să rămână repenți. Pe umerii pedagogului era promovarea în clasa următoare a tuturor elevilor. Unii elevi, care nu însușeau programa școlară, nu se nelinișteau, știau că vor trece în clasa următoare. Cadrele didactice erau impuse să promoveze elevii care aveau eșec total la învățătură. Eu aveam remușcări, muștrări de conștiință, pentru că nu izbuteau toți să însușească materia prevăzută.

- Ce concesiile ați făcut în viața personală din cauza școlii?

- Este adevărat că activitatea din cadrul școlii a fost în viața mea mereu pe primul plan. În cei 47 de ani, știți, nu am întârziat, nu am lipsit niciodată de la ore și nici certificat medical care să-mi motiveze lipsa nu mi-am luat niciodată. Cu toate acestea, am îmbinat cu iscusință viața personală cu profesoratul, astfel, încât nici una din ele să nu fie neglijată.

- Care au fost cele mai frumoase momente în cariera Dvs. de pedagog?

- Îmi amintesc cât de frumoase erau clipele când elevii mei aveau de făcut lucrări în scris. Cuprindeam cu privirea copiii aplecați deasupra foii albe: unii concentrați scriau, apoi, oprindu-se, meditau și iarăși se apucau de scris, alții scriau încontinuu. Înșira mâna pe foaie repede literale ca să ajungă gândurile ce tot veneau

și veneau... Era procesul de creație care mă ducea cu gândul la poezia lui Mihai Eminescu, „Scrisoarea II”: „Scârțâirea de condeie dădea farmec astei liniști...”

- Știm că ați avut discipoli care v-au urmat exemplul, însă mulți nu activează, din cauză că sunt plecați peste hotare în căutarea unui trai mai decent. Mai sunt dintre cei care vă mai scriu?

- Deși profesia de pedagog încă pe atunci începuse să nu mai fie atât de atractivă pentru copii, totuși, am avut discipoli care au studiat la facultatea de filologie, mai târziu devenind pedagogi. Valurile vieții i-au risipit prin lumea mare. Azi nu-i mai găsim nici în clase de elevi, nici în țară. Din cei patru care mi-au urmat exemplul, doar o fostă elevă îmi mai scrie și îmi mai sună. De fiecare dată, când revine în țară, nu pierde ocazia să ne întâlnim și să depănăm amintiri. Mă bucur neșpus de fiecare dată.

- Activați de când scriam cu toții cu alfabetul chirilic, însă Dvs. nu țineți cont de interdicții și le vorbeați elevilor încă pe atunci adevărul despre Alexei Mateevici, alfabet latin, despre „Limba noastră” etc. Ce v-a determinat să mergeți împotriva sistemului?

- Era perioada așa - numitului „dezgheț hrușciolist”, când studiam la Universitatea de Stat din Chișinău, la facultatea de filologie. În oraș mai funcționa librăria „Дружба”, unde se puteau procura cărți în limba română. Profesorul de literatură clasică ne cerea să studiem lucrările lui Garabet Ibrăileanu, George Călinescu etc. Ne vorbea atât de inspirat despre cultura română, încât nu puteam să nu-i dăm ascultare. Dumnealui nu a criticat direct ideologia regimului sovietic, însă printre rânduri ne comunica idei prețioase. Cam aceleași lucruri le aflăm și de la alți profesori, astfel mi s-a format conștiința națională.

Deja când lucram la școala din satul Baimaclia, raionul Căușeni, discutăm despre problemele de neam și țară cu directorul școlii Mihail Benu. Dumnealui, fiind din sudul Basarabiei, originar dintr-un sat de pe malul Prutului, cunoștea mai mult operele clasice române. Adesea îmi recitea încet poezia „Doina” lui Mihai Eminescu:

„De la Nistru pân' la Tissa.
Tot românul plânsu-mi-s-a,

Că nu mai poate străbate.

De-atâta străinătate.”

- Eu nu le-am vorbit elevilor în mod critic despre regim și ideologia sovietică, însă indirect le povesteam despre neam și datoria noastră de a ne cunoaște trecutul. Alfabetul latin îl cunoșteam și îi scriam mamei scrisori.

- Dacă ar fi să vă raportați la cei 47 de ani de profesorat, ce i-ați spune unui tânăr care s-ar gândi să vă urmeze exemplul?

- L-aș sfătui să-și facă o autoevaluare, pentru a stabili dacă iubește copiii și profesia de pedagog. Lev Nicolaevici Tolstoi susținea: „Un pedagog adevărat este cel care posedă trei lucruri principale: iubește profesia, copiii și posedă la un nivel înalt materia ce o transmite elevilor.” L-aș mai sfătui să-și cultive însușirile specifice profesiei. Una dintre ele este să se înarmeze cu un volum suficient de cunoștințe atât din domeniul specialității, cât și cel de cultură generală. Un dascăl cu un grad înalt de inteligență, care este familiarizat cu informații din diferite domenii, va cuceri elevii și va deveni un model de la care ei vor dori să se inspire. Și încă ceva: în toți acești ani, cât am predat, am observat cât este de important să tratăm copilul ca pe o personalitate, numai astfel educatul va respecta educatorul. O calitate absolut necesară este și empatia - capacitatea de a înțelege lumea lăuntrică, starea, dispoziția de moment a elevului.

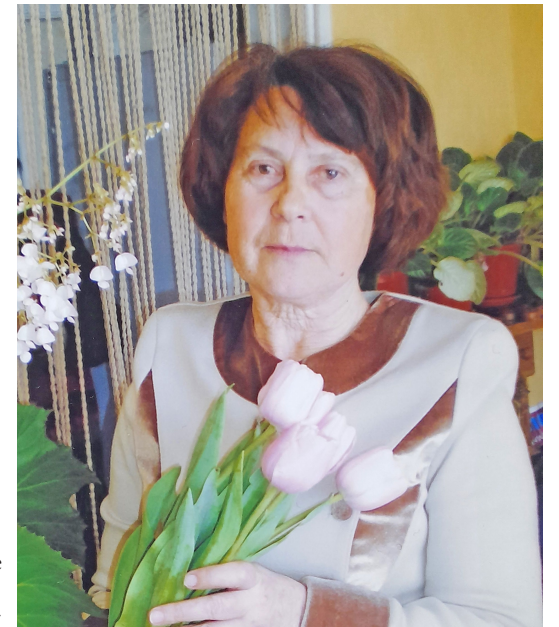
- La această vârstă onorabilă pe care o aveți, lucrurile se percep cu totul altfel. Cum credeți, de ce au nevoie copiii în ziua de astăzi?

- Copiii de azi, ca și cei dintotdeauna, au nevoie înainte de toate ca să fie înțeleși, să fie acceptați așa cum sunt, să fie luați în serios de adulți, să fie considerați personalități și parteneri egali cu pedagogul.

Da, copilul trebuie respectat, dar trebuie și din partea lui să i se ceară respect, amabilitate, politețe în relații cu ceilalți.

- Aveți lucrări științifice publicate?

- Am lucrat în școală 16 ani. În această perioadă am colaborat cu revista „Pedagogul sovietic”. A fost publicată pe paginile revistei o lucrare cu privire la ora de dirigiență. Am fost apoi angajată la Universitatea Pedagogică de Stat din orașul Tiraspol, cate-

dra Psihologie și Pedagogie Generală. Aici activitatea științifică a fost mai rodnică. Împreună cu doi colegi de la catedră am editat un manual de pedagogie. Cu alți colegi am elaborat o culegere ce conține sarcini didactice pentru studenți. Culegerea are și un capitol care conține documentația pentru practica pedagogică a studenților în școală, la care mi-am adus aportul. Un șir de articole am publicat în diferite materiale ale conferințelor științifice. În cartea „Tradiționalism și Modernism în Educație: realitate și deziderate” am publicat articolul „Învățător universal”, elaborat în conformitate cu concepția lui I.A. Komensky.

În cartea „Modernizarea Învățământului Preuniversitar și Universitar în contextul integrării europene”, am publicat articolul „Formarea spirituală a pedagogului capabil să realizeze noile paradigme”.

Altă carte, în care am publicat articolul „Impactul dezvoltării științei și tehnicii asupra formării tinerii generații”, are titlul „Dezvoltarea Umană: Impactul proceselor de transformare a societății moldave”. Articolul „Etica profesională - factor important în formarea personalității pedagogului” este publicat în cartea „Mediul și dezvoltarea durabilă”. Cartea conține materialele simpozionului jubiliar internațional.

- Ce puteți să concluzionați din experiența acumulată în cariera didactică?

- În încheiere, pot să spun că în timpul activității mele am avut și zile bune, și zile rele. Viața în cariera mea didactică a fost cu urcușuri și coborâșuri, zbuciumată și neliniștită, cu anumite satisfacții, dar eram bucurată, pentru că tocmai asemenea momente fac viața mai frumoasă și mai interesantă. Monotonia îmbătrânește sufletul omului. Scriitorul rus Maxim Gorki, la întrebarea cum trăiește, răspundea cam așa: „Slavă Domnului, sunt deranjat”.

- Cum ați încheiat cariera Dvs. pedagogică?

- Plecarea mea de la școală a fost o surpriză pentru colegi. Era toamna anului 1985, iar la 9 septembrie am primit răspunsul că am fost selectată ca lector universitar la Universitatea din Tiraspol. Vestea plecării s-a răspândit repede în școală. Au venit în clasa în care mă aflam colegele cele mai apropiate ca să se convingă de adevărul celor auzite. Colega mea, profesoară de istorie, chiar a lăcrimat. Legături cu acești colegi am avut în permanență după plecare. Azi puțin dintre cei de atunci mai sunt în viață. Și la catedra de la Universitate găseam limbaj comun cu colegii, aveam și aici oameni mai apropiați. În ultima vreme componența catedrei s-a schimbat, unii au plecat în alte instituții, alții în alte țări. Îmi rămân apropiați în continuare studenții!

- Vă mulțumim, dnă V.Gherman, că ați găsit timp să ne răspundeți la întrebări și să ne familiarizați cu experiența acumulată. Multă sănătate!

A intervievat:
Silvia ȚURCAN

Ioan Găină, Scriitor și Om al Cetății

fiind satele Sălcuța, în care s-a născut, și Zaimul lui Mateevici. Lumea, care-i pătrunsă de dragoste pentru cuvântul poetic și valorile creștine, știe că în Zaim activează Casa-Muzeu ce poartă numele cântărețului limbii noastre, iar director al acestui așezământ vestit, precum și al Centrului de Spiritualitate din sudul Basarabiei și al Filialei Zaim a Casei Limbii Române este scriitorul și bunul creștin Ioan Găină.

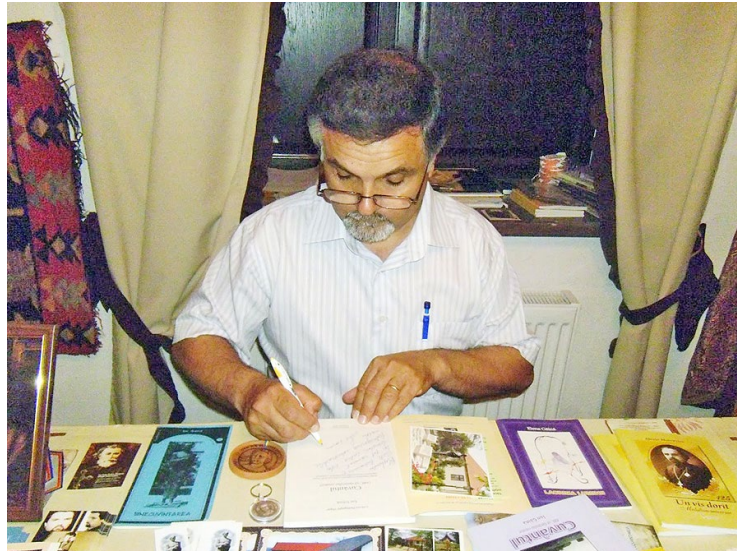
Providența l-a marcat pe Ioan Găină cu câteva calități admirabile: dragoste, admirație și respect pentru plaiul natal, graiul matern, valorile creștine și o dorință arzătoare de a promova aceste comori moral-etice și spirituale. Fiind înzestrat din naștere cu aceste însușiri prețioase, Dumnezeu l-a înnobilit cu încă o virtute aleasă și rară – darul scrisului artistic.

Din 1997 și până în prezent a publicat mai multe cărți în care își exprimă opiniile despre natura cuvântului, farmecul copilăriei și alte noțiuni fundamentale. În acest sens, sunt edificatoare însăși titlurile unor dintre cărțile sale: *Litera latină*. Ch., 2005; *Cuvântul (ABC-ul tânărului creator)*. Ch., 2010; *Călătorie în Sufletul Copilăriei*. Ch., 2012; *Vatra „Limbii noastre”*. Ch., 2017 și altele. Izvorât din noblețe sufletească, scrisul său se bucură de o audiență caldă în rândurile cititorului de masă, criticilor literari și unor scriitori cu renume, precum P. Cărare, Gr. Vieru, I. Hadărcă etc.

În paralel cu creația literar-artistică, I. Găină se manifestă foarte activ ca Om al Cetății, cetățile sale

Astă-vară, l-a îndemnat prietenilor familiei mele (Valentin și Valentina Mihailov, ea – medic, el – fizician), am revizitat nominalizata Casă-Muzeu și Aleea genezei din Sălcuța și am rămas profund impresionat de contribuția solidă a directorului la instituirea, renovarea și funcționarea acestor centre culturale, dar și de integrarea profund sufletească a scriitorului în viața satelor și a așezămintelor nominalizate. Ne-am convins la fața locului că distincția „Om Emerit” din Republica Moldova, care i-a fost acordată acum două decenii și ceva, o merită pe deplin. La întâlnirea de pomină, având în vedere preocupările mele filologice, mi-a dăruit trei cărți de ale lui, pe care le prezint acum cititorului: *Cuvântul (ABC-ul tânărului creator)*; *Vatra „Limbii noastre” (File din istoria comunei Zaim)*; *Pe pământ și în cer - Urmele* (trilingvă, în română, franceză și engleză). Putem spune din capul locului: tustrele sunt consistente prin conținut și executate poligrafic la un nivel avansat.

Cartea *Cuvântul (ABC-ul tânărului creator)* e elaborată în baza experienței acumulate de autor în laboratorul în care ținea cursul „Cuvântul” și e dedicată părinților săi și Părintelui spiritual – Alexei Mateevici. În prefața „Închinare cuvântului” se spune: „Lucrarea oferă celor împătâmiți de cuvânt sugestii despre cum să păstreze rezerva de lumină,

lăsată moștenire de strămoșii noștri, cum să redescopere cele mai de preț valori ale umanității, subscriind la fericitățile de a trece de la modul mecanicist de instruire la școala creației, care deschide drumuri inedite de comunicare cu universul, de făurire – „în singurătatea lumii” – a cosmosului odăii” (Valeriu Anania). Într-adevăr, materia întregului conținut e o pledoarie, o chemare la însușirea unor imagini și noțiuni fundamentale care, în esență, constituie sensul vieții.

„Literale - poeme”, se precizează în prefață, sunt o punte de trecere spre dimensiuni creatoare, cântări de sine care generează revelații și bucurii prin descoperirea propriului Eu. Mulțimea de întrebări, care domină paginile cărții, sunt urmate de puncte de suspensie ce îndeamnă la continuarea și reluarea gândurilor și situațiilor deja anunțate. Iată doar o propunere care implică dezvoltarea și fortificarea imaginației: „Alcătuieți un interviu în care ar dialoga frunza

și raza de soare, firul de iarbă și norul, copacul și steaua etc”.

Poet din fire, autorul apelează la miracolul poetic, de exemplu, poezia numelui meu, poezia celor cinci simțuri, pana inspirației, semnificația culorilor, copilăria ca școală pentru viitorii creatori de versuri etc., etc.

Însoțită de întrebări și propuneri ingenioase și de desene bine gândite, cartea „Cuvântul” constituie un suport didactic prețios pentru discipoli de diverse vârste, înclinații și orientări. Eminentul poet Gr. Vieru a rostit un adevăr când a zis că această carte are meritul de a sensibiliza inima copilului, a activa cugetul și a deschide ochii tineri spre frumusețea lumii din jur și spre universul interior, care sunt o înălțare de imagini.

Cartea *Vatra „Limbii noastre”* e inaugurată de compartimentele „File de istorie veche” și „File de istorie contemporană”. Urmează secțiuni care dezvăluie sacrificiile omenești din zona respectivă, provocate de ultimele războaie, de deportări,

apoi intră în vizor așezămintele de cultură: Muzeul „Alexei Mateevici” din Zaim, biserica, personalitățile locului – Preotul poet, scriitorii, pedagogi, educatori, primari, cetățeni de onoare, agricultori, bibliotecari, diverși promotori ai culturii, meșteri populari, ctitori de troițe etc. Încheie volumul date revelatoare despre autorul cărții: volumele editate între anii 1997 și 2015 și prezența creației lui în diverse antologii, precum și o bibliografie selectivă a contribuției sale în cadrul unui șir de apariții editoriale din Republica Moldova și România.

Cu deosebit interes se citește și cartea *Pe pământ și în cer - Urmele*. În introducerea „Citirea în lemn a sfinte Scripturi”, semnată de regretatul Ion Ungureanu, mare Om de cultură și excelent regizor, citim: „Găsim aici elemente sau simboluri pe care le întâlnim și la unele troițe străvechi românești, plasate la răscruce sau prin cimitire. Și iată acum li se alătură această Aleea a Genezei, plăsmuită de imaginația lui Ioan Găină, care interpretează original, în felul său, cele sugerate de Sfânta Scriptură”.

Volumul îl alcătuiesc 4 chemări intitulate „Citire în lemn”, „Cu urme și cruci”, „Cu sfinții grămăjoară” și „Cu lumini și rugi...”. Chemarea a IV-a e alcătuită dintr-un grupaj de texte poetice: imnuri, ode sfinților neamului, binecuvântări bisericilor și actelor de Facere a Lumii, proslăviri ale verbelor *a fi, a iubi, a crede și a ierta*. Finalizează volumul istoria inaugurării complexului muzeal „Monahul Ioan Zlotea” din Sălcuța, semnată de Elena și Ioan Găină.

Toate trei cărțile sunt elaborate la nivel: hârtie calitativă, imagini impresionante, ilustrații revelatorii, elocvente.

Dumitru APETRI,
doctor în filologie

Activități de prevenire a bullyingului, realizate de tineri din patru raioane

Activități de Advocacy, pentru a atrage atenția asupra problemelor întâmpinate de tinerii NEET (Not in Education, Employment, or Training: tineri care nu au un loc de muncă și nu urmează nici un program educațional sau de formare), au fost realizate de 50 de persoane din patru raioane ale țării – Leova, Tudora (Ștefan Vodă), Mândrești (Telenești) și Căușeni.

Prin activități de advocacy și flashmob, ei au transmis un mesaj de susținere pentru semenilor lor, în vederea combaterii bullyingului și a dependenței de gadgeturi. Astfel, pe parcursul anului curent, tinerii au participat la trei ateliere creative, susținute de AO „Dialog alternativ”, în care și-au descoperit abilitățile, au identificat problemele sociale care îi afectează, au stabilit domeniile de activitate în care vor să se încadreze în următorii ani și au pregătit activități de advocacy, pentru a atrage atenția asupra problemelor pe care le întâmpină.

În final, activitățile au culminat cu un flashmob de promovare a dreptului la educație și muncă al tuturor tinerilor. Acțiunea a fost organizată identic în cele patru localități, în aceeași zi și la aceeași oră. Activitățile de flashmob au fost organizate de „Dialog Alternativ” în parteneriat cu Consiliul Local al Tinerilor Tudora, Biblioteca Publică Comunală din Mândrești, AO „Forța Susținerii”, AO „Raza Încereții”, Centrul de Tineret Leova. Ele au avut loc în cadrul proiectului „Participare pentru soluționarea problemelor”, implementat de Dialog Alternativ, cu suportul financiar al Agenției Naționale pentru Tineret, în cadrul Programului anual de Granturi pentru Organizațiile de Tineret, 2023.

Cor. UPP

NICOLAE LABIȘ – „BUZDUGANUL UNEI GENERAȚII”

Referindu-ne la marii scriitori români născuți în luna decembrie, nu-l putem trece cu vederea pe Nicolae Labiș, mare poet roman care, din pacate, a plecat mult prea devreme din viață, la vârsta de doar 21 de ani.

Vede lumina zilei la 2 decembrie 1935, în Poiana Mărului, comuna Mălini, raionul Fălțiceni, județul Suceava, pe teritoriul fostului județ Baia. Născut într-o familie de intelectuali (mama sa, Ana-Profira, și tatăl, Eugen Labiș, ambii – învățători), poetul învață să citească, la 5 ani, de la elevii mamei sale, printre primele sale lecturi numărându-se „Capra cu trei iezi”. Urmează școala primară în satul natal, în clasa mamei. Scrie poezii și scenete

și îi place să apară în public ca recitator. Vom prezenta o scurtă cronologie a vieții și activității literare a lui Nicolae Labiș: în 1944 scrie prima poezie intitulată „S-a întors Vasilică din război”, poezie care nu s-a păstrat; 1946 - 1951 - a urmat Liceul „Nicolae Gane” din Fălțiceni, perioadă în care scrie versuri; 1950 - în noiembrie are loc consfățuirea tinerilor scriitori moldoveni, Labiș fiind cel mai tânăr dintre participanți; poezia „Fii dărz și luptă, Nicolae” este publicată în „Iașul nou” și în ziarul „Lupta poporului” din Suceava; 1952 - în ianuarie, la inițiativa lui Constantin Ciopraga, Labiș a fost transferat la Liceul „Mihail Sadoveanu” din Iași, unde a devenit conducătorul cenaclului literar; 1951-1954 - o extrem de întinsă producție lirică, găzduită de principalele publicații culturale și literare ale vremii: a lucrat ca redactor la revista „Contemporanul”, apoi la „Gazeta Literară”.

În 1955 urmează cursurile Facultății de Filologie a Universității din București, însă renunță după doar un semestru. Poemul său „Moartea Căprioarei” apare în „Viața Românească” din acel an. Peste un an participă la o conferință pe țară a tinerilor scriitori, publică volumul „Puiul de cerb” și volumul „Primele iubiri” și pregătește pentru tipar cel de-al treilea volum, „Lupta cu inerția”, care-i va fi publicat postum în anul 1958. Poemul său „Moartea Căprioarei” rămâne cea mai cunoscută și valoroasă operă. Alte poezii cunoscute sunt: *Primele iubiri*, *Râsul*, dar și ultima poezie dictată pe patul de moarte – „Pasărea cu clonț de rubin”.

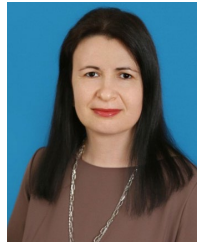
În noaptea de 9 spre 10 decembrie 1956 Labiș, la scurt timp după aniversarea vârstei de 21 de ani, a fost victima unui grav accident de tramvai, cauza căruia rămâne învăluită de mister și până astăzi. Moare la data de 22 decembrie 1956, fiind înmormântat la București. Nicolae Labiș a lăsat pentru români opere de o valoare aparte. Criticul literar Eugen Simion l-a numit „buzduganul unei generații”, ceea ce-l caracterizează cel mai bine. Poezia lui Labiș este expresia directă și nu doar expresia deghizată a unui destin personal, se naște din capacitatea de a se lăsa tulburat de omeneșul existenței. Lirica lui începe prin a fi expresia unui stil de viață și sfârșește prin a-l determina. Există setea unei schimbări continue aflate sub semnul insatisfacției. Vitalitatea e adesea opusă atitudinii reflexive, dar poezia lui Labiș infirmă obișnuința acestei antiteze: el descoperă lumea cu aviditate și, pentru că e capabil să vibreze la miracolul ei, ajunge să fie capabil de a pune mari întrebări și de o atitudine reflexivă, critică față de existență, or, viața și poezia lui Labiș stau sub semnul unei dramatice voințe de motivare, de explicare. Între vitalitate și tragism poetul intuiește o surprinzătoare legătură: a trăi cu intensitate înseamnă a te izbi de o limită tragică.

Natalia LUNGU,
bibliotecară,

LT „D.Cantemir”, or.Cantemir

Comunicarea inteligentă – o premisă a dezvoltării personale

Aceste timpuri axate pe comunicare online conduc la lipsa comunicării asertive, față-n față, inteligente. În activitatea didactică mereu pun accentul pe comunicarea vie între învățător-elev, elev-elev, învățător-părinte. Dar în prim-plan a fost mereu și este comunicarea inteligentă care, mi se pare, a cam dispărut în zilele noastre.

Svetlana PUȘCA,
învățătoare,
grad didactic superior,
Școala Primară „Gr. Vieru”,
or. Ștefan Vodă

Cu toții sesizăm ce înseamnă termenii „comunicare” și „inteligentă”, dar știm ce semnifică termenul „comunicare inteligentă”?

Comunicarea este o necesitate socială și un proces prin care se face schimb de informații, idei sau opinii, iar inteligența este capacitatea de înțelegere fără dificultate și de a sesiza esențialul.

Ce înseamnă „comunicare inteligentă”?

Comunicarea inteligentă repre-

zintă o serie de abilități personale, emoționale, psihice și sociale, care influențează capacitatea unei persoane de a satisface cerințele și presiunile mediului ambiant și de a comunica prin transmiterea unor emoții și impulsuri pozitive, mobilizatoare în orice situație.

Cercetând mai multe surse ce au abordat acest subiect, concluzionez că comunicarea inteligentă este arta de a influența pe ceilalți și care ajută să

aplanăm conflictele și să comunicăm mai bine pe baza fenomenului de influențare reciprocă.

Zilnic cuceresc elevii printr-un zâmbet, prin cuvinte de salut însoțite de îmbrățișări, care ne apropie și ne creează un climat sigur de a continua activitățile de studiu, creând o comunicare prietenoasă, deschisă, empatică și inteligentă.

În aceste vremuri, pentru a educa un copil cult și de succes e nevoie de o colaborare a partenerilor talentați din ambele „părți” (învățător-părinte-elev). Acest mod de comunicare ține de inteligența emoțională, care ar crea un mediu ambiant util copiilor, ajutându-le să se formeze în această direcție. Inteligența comunicării este cheia unui proces educațional de calitate.

Consider că un învățător inteligent, de succes trebuie să aibă un comportament plin de tact față de emoțiile elevilor săi, ceea ce ar însemna sociabilitate. Îi putem influența pe copii prin persuasiune, reușind să le captăm atenția și să-i convingem

să facă ceea ce dorim. Astfel putem obține consensul și ne asigurăm succesul.

Comunicarea inteligentă nu își are izvorul în capacitățile intelectuale, ci în cele emoționale ale învățătorului, care este capabil să resimtă emoțiile și sentimentele elevilor, pentru a le transmite anumite mesaje din punctul lor de vedere, bazându-se pe empatie. Aceasta înseamnă „a intra în rezonanță” cu ceilalți, pentru a întreține relații prietenoase cu elevii. Este necesar să procedăm mereu cu tact, să aplanăm conflictele, să cooperăm și să lucrăm mereu în echipă.

Prin urmare, comunicarea inteligentă trebuie să fie și empatică, ceea ce presupune că învățătorul trebuie să aibă o acuratețe empatică suficient de înaltă, care să-i asigure abilitatea de a-i influența pe elevi.

Cadrele didactice, care știu cum să lucreze cu mijloacele inteligenței emoționale, sunt și vor rămâne fiabili și dinamici pe piața competitivă viitoare. Ei trebuie să dispună de calitate, precum: autocunoașterea, empatia,

—“
Așa om – așa vorbă
Dicton latin
”—

arta de a comunica, comunicarea inteligentă, înțeleaptă și deschisă, dublată de încrederea reciprocă și colaborarea dezinteresată.

Prin utilizarea pe scară largă a inteligenței emoționale și a comunicării inteligente se poate transforma școala într-o instituție care învață.

Creând o comunicare inteligentă la copiii de vârstă școlară mică, obținem o manifestare a empatiei în cadrul clasei și al grupurilor formate. În clasa mea, în perioada micii școlărități, în baza comunicării interpersonale din cadrul activităților de învățare și a procesului socializării, dezvolt la copii capacitatea de a comunica, abilitatea de a colabora, a comunica atât cu maturii, cât și cu colegii, profilez anumite stiluri și modele de comunicare, care sunt ca reper pentru viitoarele relații interpersonale.

„Cel mai important lucru în comunicare este să auzi ceea ce nu se spune” (Peter Drucker).

Evoluția profesorului modern: tehnologie și inovație în educație

Profesorul este persoana calificată care predă o materie, care îndrumă, educă. Societatea a suferit schimbări majore și, odată cu ea, se schimbă principiile de viață, caracterul oamenilor și cerințele elevilor față de noi - profesorii. Elevii doresc să vadă în cadrul didactic nu doar o persoană care predă o materie, îi învață și atât, ei doresc să vadă în profesor o personalitate cu calități și atitudini.

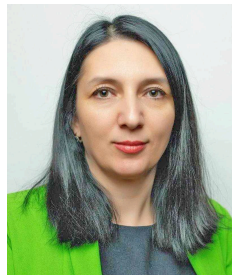
Cadrele didactice din diverse domenii de studiu au trecut printr-o evoluție semnificativă în ultimile decenii, adaptându-se la schimbările din societate și la progresul tehnologic.

În era tehnologică actuală profesorul își adaptează abordările pentru a răspunde nevoilor în continuă schimbare ale elevilor săi. O trăsătură distinctivă a profesorului modern este abilitatea de a integra tehnologia în procesul de predare.

Utilizarea tabletelor, a dispozitivelor inteligente și a platformelor online

devine tot mai frecventă în sălile de clasă, oferind elevilor acces la resurse diverse și stimulând creativitatea. Integrarea tehnologiei în procesul de predare devine un element crucial în transformarea educației.

Profesorii moderni utilizează instrumente digitale pentru a face predarea mai interactivă și accesibilă. Platforme online, aplicații educaționale și resurse multimedia oferă posibilități de învățare personalizată, captivând interesul elevilor și facilitând înțelegerea conceptelor

Tatiana CUBANI,
profesoară de limba engleză,
grad didactic I,
IPLT „Principesa Natalia
Dadiani”, Chișinău

complexe. De exemplu, platformele de învățare online, precum Moodle sau Google Classroom, permit profesorilor să ofere materiale suplimentare, să atribuie teme și să monitorizeze progresul elevilor într-un mod mai eficient și organizat. De asemenea, au apărut aplicații interactive, simulări și

conținut multimedia, care îmbogățesc procesul de învățare și facilitează înțelegerea conceptelor abstracte. Colaborarea devine un aspect esențial în sala de clasă modernă. Profesorii încurajează elevii să lucreze în echipe, să partajeze idei și să dezvolte abilități de comunicare eficientă. Comunicarea eficientă joacă, de asemenea, un rol crucial. Cadrul didactic trebuie să fie capabil să se conecteze cu elevii într-un mod care să îi inspire și să îi motiveze.

Dezvoltarea relațiilor de încredere și respect între profesor și elev contribuie semnificativ la succesul procesului de învățare. Astfel, se creează un mediu propice pentru dezvoltarea gândirii critice și pentru pregătirea elevilor pentru provocările societății contemporane. Flexibilitatea și adaptabilitatea sunt calități-cheie ale profesorului modern. Aceștia sunt deschiși la schimbare, experimentează noi metode de predare și se angajează în formarea continuă pentru a rămâne

—“
„Spune-mi și voi uita. Predă-mi și voi ține minte. Implică-mă și voi învăța”.
Benjamin Franklin
”—

informații despre ultimele tendințe în educație.

În concluzie, profesorul modern nu este doar un transmițător de cunoștințe, ci și un ghid, un facilitator al învățării. El este un model care emană în jurul său dragoste, bunătate, respect, blândețe, sinceritate și calm față de elevii săi.

Prin utilizarea tehnologiei, promovarea colaborării și adaptarea constantă la evoluția educației, aceștia contribuie la formarea unei generații pregătite să înfrunte provocările viitorului.

Un nou meniu în grădinițele din Chișinău

Începând cu 1 decembrie, copiii care merg la grădinițele din Chișinău vor fi alimentați conform unui nou meniu. Direcția Generală Educație, Tineret și Sport Chișinău anunță că va fi implementat meniul-model unic pentru sezonul iarnă-primăvară. Acesta va include trei mese principale și o gustare.

Meniul conține o varietate de bucate cu pește, carne, brânză și cereale, asemănător celui din sezonul vară-toamnă. În schimb, la gustări

au fost incluse mai multe fructe de sezon, printre care mandarinele, portocalele și bananele, precum și dovleacul/mărul copt și miezul de

nuci. Totodată, în unele zile, compotul va conține fructe proaspete (gutui, mere), în altele – fructe uscate (pere, prune). Au mai fost introduse broccoli și conopida pentru salate, astfel încât acestea să fie diverse și bogate în vitamine, în perioada rece

a anului, precum și salatele cu sfeclă roșie. Și de această dată, meniul prevede ca produsele să nu conțină ingrediente interzise, precum grăsimi vegetale, grăsimi hidrogenate. Castraveții murați folosiți în salate trebuie să aibă un conținut de sare

până la 1,5 grame per 100 grame de produs. Și sucul va conține 100% fructe, cu mai puțin de 5 grame de zahăruri per 100 de grame de produs. În schimb, nu au fost efectuate modificări la capitolul bucate care conțin lapte, chiar dacă părinții s-au plâns de nenumărate ori, pe rețelele sociale, că meniul, în special la dejun, conține prea mult lapte – 200 de grame de terci cu lapte și alte 200 de grame pentru lapte fiert cu cacao.

Direcția susține că meniul a fost elaborat în conformitate cu prevederile meniului-model recomandat de Ministerul Sănătății și a fost întocmit de către un grup de lucru format din directori de instituții, lucrători medicali, tehnologi în alimentația publică, ținând cont de recomandările specialiștilor nutriționiști din cadrul Agenției Naționale pentru Sănătate Publică.

Cristina ROȘCA,
suntpariunte.md

Considerații generale despre noul DOOM

Limba ca mijloc de comunicare din cele mai vechi timpuri a servit drept sursă de studiere/investigare pentru marii lingviști și cercetători. Astfel, odată cu digitalizarea masivă a tuturor sferelor sociale, schimbărilor rapide la nivel global: crize economice, politice, pandemii nemiloase, și limba ca sistem integrat al societății a avut parte de unele schimbări uzuale și de normă. Iar aceste schimbări uzuale și de normă au fost de mult așteptate atât de către specialiștii din domeniul filologic, pedagogic, jurnalistic etc., cât și de toți doritorii de a vorbi o limbă română cultă și elevată, pentru a fi consemnate într-o lucrare generală, ce ar acoperi o sferă totală a cuvintelor și normelor lingvistice care aparțin limbii române.

În pofida tuturor criticilor la adresa DOOM-ului, el rămâne a fi principala lucrare academică sub aspect lexicografic, ce stipulează normele ortografice, ortoepice și morfologice ale limbii române, de aceea fiecare persoană care tinde spre o vorbire corectă și literară e obligată să se afle într-un dialog continuu și pertinent cu această lucrare, deoarece „este o carte de căpătâi pe care e bine să o aibă cei care fac școală, cel puțin până la nivelul Bacalaureatului, dacă nu chiar și mai departe, nu neapărat dacă studiază Filologia” (Ioana Vintilă-Rădulescu). DOOM-3, fiind o lucrare complexă ce este „destinată în principal publicului larg, cu precădere școlar”, dar „oferă și unele informații și interpretări utile și specialiștilor”. De aceea apariția DOOM (Dicționarul Ortografic, Ortoepic și Morfologic al Limbii Române, ediția a III-a, Editura Univers Enciclopedic Gold, București, 2021), la o distanță de șaisprezece ani de DOOM (2005), a venit cu o serie de schimbări semnificative în limba română.

În acest fel, schimbările care au fost făcute în DOOM-3 sunt atât de ordin calitativ, cât și cantitativ, fiindcă au fost introduse aproximativ 3.600 de articole noi, marcate prin semnul plus „+”, care, în mare parte, sunt neologisme/imprumuturi din diverse limbi de circulație europeană, în primul rând din limba engleză, iar alți peste 3.000 de termeni, marcați prin semnul exclamării „!” înaintea cuvântului, au fost supuși unor schimbări/recomandări normative noi, fără a fi modificate normele ortografice, ortoepice și morfologice de bază.

Astfel, DOOM-3 totalizează cca 64.500 de cuvinte, comparativ cu DOOM-2 (62.000 de cuvinte).

Dintre schimbările operate în Dicționarul Ortografic, Ortoepic și Morfologic al Limbii Române, ediția a III-a, evidențiem:

- Reducerea semnificativă a numărului variantelor duble la nivelul accentului pentru anumite lexeme, precum: !picnic (NU „picnic”, deși era acceptat în DOOM²), !anaforă (figură de stil), !acatist, !anost, !axilă, !profesor, !mijloc, !vector, !penurie, !întim, !performer!/performeră, !precaut, !colaps, !dihor, !glasbeton, !gingaș, !lan-tic ș.a., cu scopul că „toți utilizatorii sunt interesați să se indice precis, ca în dicționarele limbilor normate, cum trebuie să se scrie, să se spună și să se folosească din punct de vedere gramatical fiecare cuvânt sau formă”, astfel corectându-se „imaginea asupra românei ca limbă insuficient normată”, iar formele eliminate „neîncadrându-se printre recomandările academice”, însă „aceasta nu înseamnă că folosirea variantelor care nu se regăsesc în DOOM³ ar fi total inacceptabilă: unele pot fi utilizate în anumite contexte și în diverse scopuri”;

- Totodată, s-a modificat accentul la lexemele: !management, !manager, deși DOOM² opta pentru două variante de rostire/pronunțare: menigement/management, prima variantă fiind recomandată, iar a doua acceptată, aceeași situație fiind și la „!manager”, pronunțat până acum manager/manager, prin urmare vom pronunța management și manager, celelalte forme de pronunțare, care nu se regăsesc, urmând să le evităm. La fel, a fost introdusă forma de feminin +manageră și verbul +manageria (a ~) și substantivul feminin +manageriere; !autoadj. invar. (conducători ~), deși DOOM² prevedea forma auto;

- La nivel de formă: !apocalipsă („sfârșitul lumii”), !mânăstire, !sarsana, !tăieței, !percheziție, !ghimbir, !pieptănel, nu pieptel, deși era în DOOM², !pieptan s.m., pl. piepteni (Obiect de toaletă confecționat din os, din metal, din materiale plastice etc., cu dinți mărunți, care servește la pieptănarea părului. Sursa: dexonline.ro), dar nu pieptene, deși DOOM² accepta forma respectivă, !ghiuđen, !ghisman (reg.), !carismă s.f., dar nu charismă, deși DOOM² accepta doar forma dată, !carismatic adj., dar nu charismatic, deși DOOM² accepta doar forma respectivă, !nonstop, dar nu non-stop, deși era unica formă acceptată de DOOM², !cartilagi, dar nu cartilaj, deși DOOM² dădea întâietate formei excluse, !caramea (bomboană), dar nu caramelă, deși DOOM² accepta forma respectivă, !tobogan, dar nu topogan, deși în DOOM² erau ambele forme, !chimonou, dar nu chimono, deși DOOM² recomanda forma respectivă;

Inversarea formei recomandate și a formei acceptate în cazul lexicului !tumoră (med.)/tumoare, deși DOOM² viza următoarea succesiune tumoră/tumora. În același context, a fost redus numărul de abrevieri permise pentru substantivul feminin !pagina, unica formă corectă fiind „p.”, deși DOOM² accepta formele „p./pag.”.

- La nivel flexionar: adjectivele ca !analog, numai formele de alternanță, de tipul „analoagă”, la unele substantive feminine, câte o singură formă de GD sg. art. și de pl.: !îmbrăcăminte, g.-d. art. „îmbrăcămintii” pl. „îmbrăcăminti”;

- La nivel grafic: ortografierea/scrierea prescurtărilor/abrevierilor formate din litere mari fără puncte despărțitoare: !NATO, !ORI, !IUE, !UTM, !USMF, !AȘM, !UPS, !RMN, !USM, !ASEM, !ULM !UNICEF, !ONU, !CSI etc., dar, prin tradiție, cu puncte, a abrevierilor din limba latină P.S., P.P.S. și reducerea unor dublete scrise cu și fără cratimă în DOOM², precum: off-line/offline¹, on-line/online¹, iar în conformitate cu DOOM³ fiind acceptate doar formele: offline¹, online¹;

Au fost actualizate formele de plural ale unor substantive, cum ar fi:

!Croasant: forma corectă de plural este „croasante”, „Croasanți” este greșit, deși era corect în DOOM²;

!Ecler: forma corectă de plural este „eclere”, „Ecleruri” este greșit, deși era corect în DOOM²;

!Slogan: forma corectă de plural este „sloganuri”, „Slogane” este greșit, deși era corect în DOOM²;

!Modem: forma corectă este „modeme”, „Modemuri” este greșit, deși era corect în DOOM²;

Introducerea formei de plural „!anamneze” pentru substantivul feminin „!anamneză”, deși în DOOM² acest substantiv nu avea formă de plural;

!Maraton (probă sportivă): forma corectă de plural este „maratoane”, „Maratonuri” este greșit, deși DOOM² o recomandă ca fiind normată;

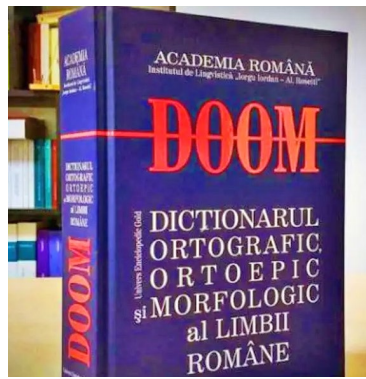
!Marmură: forma corectă de plural este „marmure”, „Marmuri” este greșit, deși era corect în DOOM²;

!Mielom: forma corectă de plural este „mielome”, „Mielomuri” este greșit, deși era corect în DOOM²;

!Chipi: forma corectă de plural este „chipse”, deși DOOM² propunea și forma „chipiuri”;

!Virus (agent patogen): forma corectă de plural este „virusuri”, „Virusi” cu sensul de agent patogen/infecție este greșit, deși era corect în DOOM²;

Excluderea formei de feminin „!analogă” în favoarea formei „!analoagă” cu pluralul „!analoage”, pentru adjectivul de bază !analog etc.

Iar unele forme de plural care dădeau mari bătaii de cap vorbitorilor, la fel le prezentăm mai jos:

• Aragaz: forma corectă de plural este „aragaze”, dar nu „aragazuri”;

• Almanah: forma corectă de plural este „almanahuri”, dar nu „almanache”;

• Colonel (ofițer): forma corectă de plural este „colongi”, dar nu „coloneți”;

• Monedă: forma corectă de plural este „monede”, dar nu „monezi”;

• Sindrom: forma corectă de plural este „sindroame”, dar nu „sindromuri”;

• Datină: forma corectă de plural este „datini”, dar nu „datine”;

• Copertă: substantivul respectiv are două forme de plural coperte/coperte; • Virus (program distructiv de calculator): forma corectă de plural este „virusi”;

• Vis (aspirație, dorință, ideal): forma corectă de plural este „visuri”;

• Vis (imaginație în somn/imaginație nocturnă): forma corectă de plural este „vise”;

• Abandon: forma corectă de plural este „abandonuri”, dar nu „abandone”;

• Chibrit: forma corectă de plural este „chibrituri”, dar nu „chibrite”;

• Furtun: forma corectă de plural este „furtunuri”, dar nu „furtune”;

• Furtună (vânt puternic însoțit de averse): forma corectă de plural este „furtuni”;

• Rucsac: forma corectă de plural este „rucsacuri”, dar nu „rucsace”;

• Crenvurst: forma corectă de plural este „crenvurști”, dar nu „crenvuști”;

• Piuă: forma corectă de plural este „pive”;

• Pârâu: forma corectă de plural este „pârâie”, dar nu „pârâuri”.

Iar atunci când ne referim la dată, adică la o anumită zi, trebuie să spunem pe data de... sau în jurul datei de..., dar nu în sau la data de...

De asemenea, în DOOM³ s-au modificat, la unele cuvinte, câteva norme ortografice și/sau ortoepice:

- Pronunțarea cu diftong și despărțirea corepunzătoare a adjectivelor neologice terminate în -uu de tipul !ambiguu, !perpetuu, a adverbilor !continuu și a substantivelor !reziduu;

- Scrierea cu literă mică a noilor pronume de politețe din seria +domnia-sa, în raport cu locuțiunile pronomiale din seria !Domnia Sa;

- Scrierea cu literă mare la toate componentele unor substantive proprii compuse: !Război Mondial (Primul/Al Doilea ~), de exemplu: !Bunicul meu, !Mihai Moraru, a participat la Primul Război Mondial./Al Doilea Război Mondial a avut consecințe nefaste asupra întregii umanități;

- Scrierea legată a unor compuse considerate sudate: !binevenit (oportun; agreeat) și !bine venit – sosit cu bine, !intrucâtva adv.;

- Ortografierea cu cratimă a structurilor ce denumesc semne de punctuație, precum: !două-puncte, +puncte-puncte (puncte de suspensie), !punct-și-virgulă, comparativ cu DOOM² care accepta formele două puncte și punct și virgulă.

Au fost introduse, în DOOM³, neologisme/imprumuturi în mare parte din limba engleză, precum: !all-inclusive, brand (marcă), buy-back, bullying, booking, blogger, blogging, Black Friday, challenge, check-in, feeling, fake news, take away, blockbuster, breaking news, reality-show, refresh, screen, screening, search, secondhand s.n., (magazine; mărfuri), selfie, lounge, like, scanner, fresh, cool, afterschool, voodoo, voucher, password, hobbit, hollywoodian, homeschooling, home

delivery, shake, showbusiness, Facebook, facelift, bitcoin, part-time, shopping center, face to face, offline², online², copy-paste, trailer¹ (cinema), +trainer ș.a. Din limba franceză „chef” [pron. șef], „lettre (avant la ~)”, „pas-de-deux”, „passant (en ~)”, „en-tête”, greacă „buzuki”, italiană „allegretto” s. n., „vibrato” adv., chineză „feng shui”, japoneză „kabuki”, germană „Kurzarbeit”, latină „volens nolens/nolens volens”, „dicendi”, „horribile dictum”, „id est” etc., dar coautoarea Cristiana Aranghelovici și coordonatoarea dicționarului prof. univ. dr. Ioana Vintilă Rădulescu remarcă în „Notă asupra prezentei ediții” că „Includerea în DOOM³ a unor asemenea cuvinte și expresii nu echivalează cu recomandarea folosirii lor.” Ele au fost introduse în DOOM³ cu „scopul de a consemna... scrierea, pronunțarea sau/și comportamentul lor gramatic al considerat corect, care interesează pe mulți vorbitori și față de care se fac adesea greșeli”, iar „pe de altă parte, unele cuvinte sau forme care nu se regăsesc în DOOM² nu sunt neapărat greșite și se pot întâlni/folosii în anumite tipuri de texte/situații”. Cu raportare la anglicismele consemnate în DOOM³ lingvistă Ioana Vintilă-Rădulescu menționa: „În sensul utilizării – chiar dacă mult mai multă lume știe engleza sau crede că știe, auzi prezentări la televizor în care se strecoară diverse cuvinte pe care pur și simplu nu le înțelegi și nu le-ai folosit niciodată. Pe de altă parte, este firesc să se îmbogățească vocabularul și prin imprumuturi, însă fără exagerare – dacă există termeni românești pentru o anumită noțiune nu are rost să recurgi neapărat la un cuvânt străin. Nu toate anglicismele care se aruncă în uz vor rămâne, deci nu trebuie să ne speriem chiar așa. Nu este prima dată când în istoria unei limbi, inclusiv a limbii române, se întâmplă așa ceva. Franțuzismele au abundat într-o vreme și cu timpul fie s-au adaptat, s-au românizat și nu le mai recunoaștem, de exemplu, cuvântul „tendință”. Așa se va întâmpla și cu anglicismele – unele vor dispărea, unele vor rămâne, se vor adapta, inclusiv grafic sau ca pronunțare. Este greu de luptat cu anglicismele, pentru că engleza a devenit o limbă universală (în instituții și nu numai) și, din păcate, preponderent s-a răspândit nu cea de calitate, ci un fel de jargon. Este greu să te dispensezi de această influență care merge mână în mână cu influența realității. Am fost șocată să constat, după atâția ani de când a apărut ediția a II-a a DOOM-ului (2005), că unii profesori de română pronunțau englezește titlul – DUM². Această multitudine de termeni introduși datorându-se folosirii în abundență în uzul actual, oral sau/și scris a acestor cuvinte în diverse terminologii fie medicală, fie informațională, fie politică, fie pedagogică, fie economică ș.a., care au dobândit în ultima vreme o circulație tot mai largă, chiar de ultimă oră”, precum: +autoimun, +autoizola (a se ~), +autoizolare, +abord, +colorectal, +comorbiditate, +OMS, +digitaliza (a ~), +digitalizare, +hostel (unitate de cazare ieftină), +HoReCa, +infuncționist, +informaliza (a ~), +informatic, +inflație record, +probiotic, +autoaccidentă (a se ~), +autoadeziv, +autoadministra (a-și ~), +autobloca (a se ~), +autocunoaștere, +autocorecția (a se ~), +autodeclara (a se ~), +autodetermina (a se ~), +autodezvolta (a se ~), +autodistruge (a se ~), +autodirija (a se ~), +traductologie, +traheobronșic, „cuvinte ale pandemiei” – +betacoronavirus, +coronasceptic, +coronavirus, comorbiditate, autoizolare, +autocarantinare, +antivaccinist, +antivirus, +antizolare, +autocarantina (a se ~), +asimptomatic, fie de origine străină, cum ar fi: „lockdown”, „green pass” sau chiar abrevieri pronunțate ca în engleză, ca „PCR” (test imunocromatografic), pronunțat „pisar”.

Totodată, în dicționar sunt prezentate noile substantive proprii: +Anamaria/Ana-Maria/Ana Maria, +Sânta Măria (localitate), +Tesla (inventator american), +Palas Atena (zeiță), +Gol-

gota, +Coulomb (fizician francez), +Chișinău, +Odiseea (epopee).

■ Substantivele comune noi: +blabla²(fam.), +contramanifestant, +contramanifestantă, +contramăsură, +livrator, +minicalculator, +minirobot, +teleconsultație, +teleshcoală, +neodihnă, +neindestulare, +lasă-mă-să-te-lasă, +întâi-stătător, +hârțogărie (fam.), +femeie-jandarm, +crăciuniță (persoană; plantă), +copiută (fam.), +bulgăreală, +argotism, +prim ministru (cel dintâi ministru) în raport cu prim-ministru (premier; șeful cabinetului de miniștri), +prodecănă, +manelișt, +maneliștă ș.a.m.d.;

■ Adjectivele: fungic, +liștav¹ (reg.), +nonbinar, +reconstructiv, +național-liberal;

■ Locuțiunile adverbiale: +brânci (pe ~), +fugă (în ~/într-o ~/pe ~), +mai mult ca sigur ș.a.

Nouă ediție a Dicționarului Ortografic, Ortoepic și Morfologic al Limbii Române prezintă și forma familiară a substantivului „profesor” – „prof” cu pluralul „profi”, inclusiv o serie de cuvinte sau expresii folosite adesea în vorbirea familiară, precum: +faloșenie (pop.), +gâta (reg.), +dus și întors, +habarnist. S-au introdus unele dublete lexicale la următoarele cuvinte:

!astru/ăștri; astru/ăstre; !greier/greierul și greiere/greierele cu pluralul comun greieri, !arheologă (livr.)/(colocv.) arheoloagă, !așeza (a ~) vb., indicativ prezent, persoana a III-a așază/așează; imperativ, persoana a II-a, singular, afirmativ așază/așează, !deşela (a ~), vb., indicativ prezent, persoana a III-a deșală/deșeală; imperativ, persoana a II-a, singular, afirmativ deșală/deșeală, !deşert (care nu conține nimic în interior; gol) – deșartă/deșeartă,

!deşerta (a ~) vb., indicativ prezent, persoana a III-a, deșartă/deșeartă; imperativ, persoana a II-a, singular, afirmativ deșartă/deșeartă, !înșela (a ~) vb., indicativ prezent, persoana a III-a înșală/inșeală, !filologă (livresc)/(colocv.) filoloagă, !mass-media (engleză)/mass-medie, !salsa (spaniolă)/salsă, !psihologă (livresc)/(colocv.) psiholoagă, !anatomopatologă (livr.)/(colocv.) anatomopatoloagă, !Paște/Paști (sărbătoare), !profesie/profesune, !psihopatologă (livr.)/(colocv.) psihopatoloagă, !toxicologă (livr.)/(colocv.) toxicoloagă, !ecologă (livr.)/(colocv.) ecoloagă.

În contextul modificărilor realizate în DOOM³, coordonatoarea lucrării afirmă într-un interviu: aș sublinia că oamenii trebuie să fie atenți nu numai la ce este nou în DOOM ediția a treia, ci la tot ce există în DOOM, pentru că nu toată lumea cunoaște și respectă chiar toate normele incluse în edițiile precedente. Și aici dau exemple, precum „bis-cuit”, „casierie”, „cealaltă”, „chiuvetă”, „crenvurști”, „a dezapezi”, „exudat”, „genunchi”, „itinerar”, „maiou”, „mola-tic”, „prerie”, „prooroc”, „veșmânt”, sau pronunțările „egzamen”, „iel” scris „el”, „sprei”, „stat” (de plată), „stucatură”. Nu mai amintesc cazul lui „niciun”, „nicio”.

Prin urmare, concluzionăm că limba este un fenomen/o ființă vie ce se schimbă continuu, datorită noile, vorbitorilor, și schimbărilor sociale ce se produc la nivel global, iar nouă în calitate de comunicatori avizați de Limbă Română ne rămâne doar să folosim corect resursele fonetice, lexicale, gramaticale și stilistice ale graiului nostru românesc, deoarece „Precum într-un stat ne bucurăm toți de oarecare bunuri, care sunt ale tuturor și ale nimănui – ulițe, grădini, piețe – tot astfel și în republica limbilor sunt drumuri bătute, care sunt ale tuturor – adevărate avere proprie o are însă cineva acasă la sine; iar acasă la dansa limba românească este o bună gospodină și are multe de toate” (M. Eminescu) și să urmăim, cu pietate, îndemnul marelui cântăreț al limbii materne, Alexei Mateevici: „Înviați-vă dar graiul/Ruginit de multă vreme/Ștergeți slinul, mucgaiul/Al uitării-n care geme.../Și-ți avea în revărsare/Un potop nou de cuvinte...”

Ion LATU, student, Facultatea de Litere, USM

AI NOȘTRI ÎN LUME

OLIMPIADA INTERNAȚIONALĂ A PROFESORILOR

Olimpiada Internațională a Profesorilor a fost organizată de „Suraasa” (Emiratele Arabe Unite), manager de proiect fiind Mr. Rishabh Khanna, cognitive scientist and CEO.

Printre partenerii cei mai activi ai proiectului pot fi menționați T4 Education, The British University in Dubai și alții.

Eligibil pentru participare a fost orice profesor, din orice țară, la orice nivel de predare. În anul curent au concurat profesori din 72 de țări în număr total de peste 100 000 participanți.

Olimpiada Internațională a Profesorilor este o oportunitate pentru profesori de a-și măsura forțele și abilitățile de predare în 6 domenii de predare foarte importante:

Testul a fost compus din 50 de itemi cu alege-re multiplă, în limba engleză, care trebuia realizat în 60 de minute. ITO evaluează abilitățile actuale de predare și competențele pedagogice prin 31 de indicatori din 6 domenii de bază. Participarea la olimpiadă presupunea și o taxă de 9 dolari, pentru organizare și pentru realizarea Raportului personalizat privind rezultatele testului.

Dificultatea realizării testului derivă din nivelul de cunoaștere a terminologiei în limba engleză, dar și din faptul că răspunsurile vizau standardele educaționale din SUA, UK (Anglia), Australia, UAE (Emiratele Arabe Unite) și India.

Această olimpiadă nu este specifică unei discipline anume, ci mai degrabă se concentrează pe abilitățile pedagogice.

Fiecare participant a primit un raport detaliat al rezultatelor testului său, împreună cu recomandări și resurse de învățare. Astfel, s-a creat un spațiu sigur pentru toți profesorii, pentru a primi recomandări confidențiale, imparțiale și aplicabile fără teama de a fi judecați. Numai ei vor putea accesa raportul lor (rezultatul).

Toți participanții au beneficiat de:

- Instruire pentru pregătirea de olimpiadă (reguli de comportament);
- Acces online la test, care s-a realizat concomitent în toate țările;
- Raport personalizat de analiză pedagogică;

În dependență de scorul obținut la test, participanții au primit Certificate internaționale la următoarele categorii:

1. International Certificate of Participation (au primit toți participanții);
2. International Certificates of Merits Top 30 %;
3. International Certificates of Merits Top 10 %;
4. International Certificate of Excellence primesc Top 1% , însoțită și de premii bănești.

După Olimpiadă se organizează masterclassuri, cu scopul de a crește competențele profesorilor participanți, cum ar fi: **How to transform Traditional to Transformational teaching, Maximizing Student Engagement with Strategic Lesson Plans etc.**

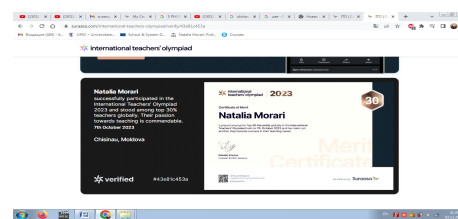
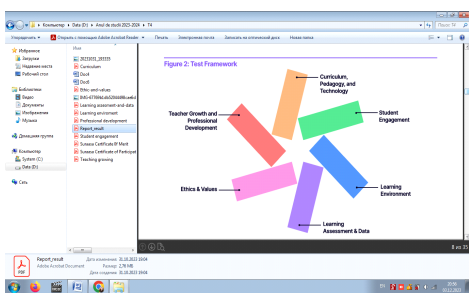
Subsemnata a obținut un loc în **Top 30** și a obținut un **Certificat de Merit**.

Harta cu indicarea țărilor participante:

Participarea în cadrul ITO a fost o mare provocare în fața necunoscutului, dar mă simt bine acum, știind că am reprezentat Republica Moldova și am obținut un rezultat onorabil. Testarea competențelor în domeniul pedagogiei reprezintă nu doar o recunoaștere internațională, dar și o posibilitate nouă de creștere și dezvoltare.

Natalia MORARI,
manager și profesor la IP Liceul Teoretic „Andrei Straistă”,
doctorandă la Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”

Cuvinte încheiate în caligramă

Cu ocazia Zilei Internaționale a Profesorului de Franceză, care este marcată în data de 23 noiembrie, Asociația de Profesori de limbă franceză din Republica Moldova în colaborare cu Alianța Franceză au inițiat concursul „Concours des calligrammes” la care au participat profesori din toată țara. Învingătoarea acestui concurs a devenit Veronica Grozova, profesoară de limba franceză, grad didactic superior de la IPLT „Iulia Hasdeu” din mun. Chișinău. Cu ce a putut să cucerească juriul, care a fost imboldul și tematica ce a abordat-o Dnei aflăm din mărturisirile făcute de domnia sa pe care le atașăm în continuare.

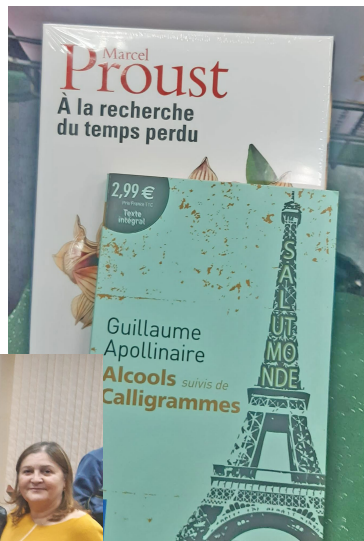
Decembrie de-acu e-aici
și a căzut zăpada.
Se dau din nou cu săniși mici copii
prin ogradă.
Iar- babe de omăt apar, căci e din
ce le face.
Dar cel mai mare, mai scump
dar e liniștea și pacea!
Orașul este ca-n povești cu mii de luminițe.
Cobor colinde îngerești,
le- ngână Crăciunițe.
Iar dacă ochii îi ridici -
vezi cer senin,
albi nori,
Toți sunt cu gândul mari
și mici la dalbe sărbători.
M- aș bucura că e frumos,
dar inima-mi tresare-
Un gând durut și nemilos
mi- aduce întristare.
Mă duce în Bugeacul meu
la casa mea orfană,
Cu ochi -nchiși și plânsi mereu
și fără glas sărmana.
De când pământu-i bântuit
de ciume și război
Privirea i s-a împietrit,
căci o lăsarăm noi.
S-a pustiit tot satul meu,
plecat- au mulți și pleacă,
Rugându-se la Dumnezeu,
curând să se întoarcă.
Să se termine- acest război,
ce lasă case goale.
Smulgând pe tați, soți și feciori-
napoi de nu au cale.

Mă numesc Veronica Grozova, sunt profesoară la IPLT „Iulia Hasdeu” din mun. Chișinău. Fiind venită din Bugeac - sudul Ucrainei, scriu versuri despre praiul meu natal, care acum e în situație grea: - cad pe câmpul de luptă flăcăi tineri, soți și frați. Până

la război Satul Nou din raionul Sarata, regiunea Odesa, în floarea, tinerele familii construiau case și nimeni nu pleca în străinătate. Astăzi casele au rămas goale și fără voci de copii, parcă i-a luat pe toți vântul și în sat au rămas doar bătrâni și bărbați, iar mamele cu copii au plecat în diferite țări, mai departe de război.

Am auzit când am fost vara aceasta în sat doar cuvintele: plecați, plecați, plecați. Fiind întristată de situația alarmantă din satul meu de baștină precum și din țara în care am lucrat 27 de ani ca profesoară de limba franceză și am învățat zeci de generații de copii ai satului, m-am întristat, când o colegă mi-a trimis informație despre concursul „Concours des calligrammes”, inițiat de Silvia Voroniuc, profesoară cu grad didactic superior, și organizat de Asociația de Profesori de limbă franceză din Moldova, ghi-

dată de președintele Cristina Enicov în colaborare cu Alianța Franceză din Moldova, cu subiectul: „L'homme est créé pour la paix” - Omul este creat pentru pace. Am decis să scriu un poem în care am descris sentimentele unei soții, stând în gară optzeci de ani în urmă, petrecându-și soțul în cel de-al Doilea Război Mondial. În paralel, am vorbit de nepoata ei, care trăiește în acest deceniu, strigând de jale pentru că își petrece la fel soțul la război și nu știe, ca și bunica sa cândva, dacă se va întoarce înapoi.

Doar speranța este pasagerul timpului care ajută ostașii în toate timpurile să treacă prin războaie. Iată de ce poemul meu este intitulat „Tu, pasager al timpului, speranța”.

Ceea ce m-a pasionat la fel a fost cuvântul „Calligrammes”. Caligrama este un text poetic în care cuvintele sunt aranjate în formă grafică pe pagină și cu ele este desenată forma vizuală a unui obiect, personaj sau subiect evocat prin versuri. Caligrama este ceva care formează un desen despre un text sau despre ce se vorbește în acel text. Astfel, ea dă o formă frazelor urmând conturul unui desen.

Numeroase exemple de creativitate în domeniul caligramelor găsim

la Guillaume Apollinaire : „La cravate”, „Il pleut”, „Tour Eiffel” etc. Deci, procesul de creare a caligramei mele a început. Am decis să vorbesc despre războiul care face să sufere nu doar poporul ucrainean, ci și fiii poporului nostru de moldoveni, locuitori ai Bugeacului, Bucovinei și pământurilor Herța. Mai greu a fost să scriu textul, căci cu desenul suntem prietene mereu - desenez permanent pe tablă la lecțiile mele de limbă franceză. Am reprezentat o mașină blindată și o pasăre, care și-a făcut cuib pe țeava mașinii, astfel pasărea reprezentând simbolul speranței în faptul că războiul se va termina și vom reveni la viața pașnică și grijile ei cotidiene, schimbate azi în nuanță gri de alarmă și nuanță roșie de sânge. Toată lumea, în orice timpuri vrea să crească copii în pace și siguranță. Am fost plăcut surprinsă că mi s-a acordat Premiul Mare și Diploma de excelență pentru succese considerabile, spirit creativ și entuziasm profesional în predarea limbii franceze în Republica Moldova. La fel mi s-a oferit cuvântul și să recit poezia în fața colegilor mei - profesori de limbă franceză, care au fost invitați la sărbătorirea Zilei profesorului de limbă franceză împreună cu mult stimă reprezentanți ai Franței : Domnul Simon Rigo, Chargé de mission à l'Ambassade de France, Excelența sa Domnul Ambasador al Franței în Republica Moldova Graham Paul, Emmanuel Skoulios - Directorul Alianței franceze. La fel în prezența Marcelinei Baleca, Șefa Serviciului de învățământ al Ministerului Educației și Cercetării. Sunt recunoscătoare și bucuroasă că am primit în dar două cărți valoroase: „Versuri în formă de caligrame” de Guillaume Apollinaire și „À la recherche du temps perdu” de Marcel Proust, precum și am avut prilejul să fac cunoștință cu unii dintre cei mai buni profesori de limbă franceză din țară, distinși cu diplome de onoare pentru succese și creativitate.

Cred, că subiectul concursului ne unește pe toți sub un apel către lume: - Să fim toleranți, să luptăm pentru pace cu toate mijloacele, fie versuri, fie picturi etc. Să nu rămânem

indiferenți, să ne expunem atitudinea. Prin poezia mea am povestit prin câte greutate fizice și morale, tragedii trec compatrioții mei astăzi. Admirație și respect inițiatorilor și realizatorilor precum și participanților la acest concurs. Scrisul și Republica Moldova care este la fel Patria mea îmi deschide oportunități și așa vrea să îndemne omenirea să fie activă prin orice formă pentru a-și exprima pozițiile, pentru a lupta pentru pace.

Fie pace în lume!
(Caligramă este un poem în care dispoziția grafică în pagină formează un desen care are o legătură cu subiectul textului. Acest gen a atins apogeul prin poetul francez Guillaume Apollinaire, cel ce i-a dat și numele prin contracția cuvintelor caligrafice și ideogramă.)

Toi, passager du temps - l'espoir !

„J'peux pas te perdre, mon amour
Ni ton sourire, ni tes yeux gris.
J'espère te revoir un jour.”
L'accompagnant, disait mamie.
C'était il y a quatre-vingt ans,
C'était leur belle et douce jeunesse,
C'était le même adieu touchant,
Et dans leurs yeux la même tristesse.
Toi, passager du temps- l'espoir,
Celui, qui garde les âmes vivantes,
Celui, qui chasse les pensées noires,
Traverse les guerres effrayantes.
Tu trouves toujours les gestes, les mots,
Pour soutenir, encourager,
Et tu apaises même les sanglots,
Ne m'quitte pas, mon passager !
Je suis debout, la gare est pleine
Des jeunes soldats, fils et maris
Dans quelques secondes viendra le train,
Changer en hier l'aujourd'hui.
Et je suis jeune comme ma grand-mère
était alors, si belle l'étais
Comme elle maintenant je crie, je pleure,
Car j'peux le perdre à jamais!
C'est autre siècle, autre vie,
Mais un automne blessé soupire,
La valse des feuilles s'envole, s'enfuit,
Car elles dansent pendant qu'on tire.
Et les corbeaux survolent la terre
Noyée en sang... Un jeune implore:
„Sauvez- moi, je n'veux pas mourir
J'ai tant de espoir, j'veux vivre encore !”

ACTIVITĂȚI EXTRACURRICULARE

Concursul „Ars Adolescentina-2023” și-a desemnat laureații

Recent în incinta Bibliotecii „Ovidius” din Chișinău a avut loc festivitatea de premiere a laureaților Concursului de Creație ARS ADOLESCENTINA-2023, etapa Istorie „Unire în cuget și-n simțiri”.

Pentru această importantă etapă concurenții au studiat și s-au documentat serios din cele mai diverse surse, fiind ghidați de profesori. Unii au lucrat cu toți membrii familiei (interesant și îmbucurător moment) și au toate argumentele să afirme că Actul Unirii, finalizat la Alba Iulia în 1918, a fost cel mai important eveniment din istoria modernă a României, recunoscut de Marile Puteri.

După un efort considerabil, succesul nu a întârziat să vină. Acesta a venit cu: diplome, cărți, medalii, trofee și premii bănești, pe care organizatorii le-au adunat anume pentru câștigători, fiind sprijiniți de **Asociația Filantropică „Tighina – București”**, care a apelat la **Biblioteca Națională a României**, pentru a selecta cărți pe interesul elevilor și profesorilor de istorie. Și tot din partea acesteia au venit și premiile bănești. Mulțumim pe această cale dlui doctor **Alexei Paluță**, președintele asociației, și dnei ambasador cultural **Iuliana Gorea-Costin**. Un partener nou ni s-a alăturat – **Asociația Tinerilor Istorici din Moldova**, în special domnul doctor habilitat în istorie, profesorul universitar **Sergiu Musteață**, care a oferit seturi de carte prețioasă și care a ajuns împreună cu laureații prin toată republica. Să realizăm Diplome conform tematicii ne-au ajutat și de data aceasta prietenii noștri de la **CIDDC**.

Deținătoarea trofeului (categoria clasele a X-a – a XII-a) a devenit **Andreea ANDRIEȘ**, elevă în clasa a XI-a de la IPLT „Onisifor Ghibu” din Orhei, care a scris eseu la tema „Personalități care au înfăptuit Unirea”. La acest capitol a trebuit să descrie portretul sociomoral/personalitatea unui reprezentat din rândurile marilor luptători, oameni politici cu renume, care au înfăptuit Unirea. Ea a hotărât să ilustreze personalitatea distinsului cărturar Onisifor Ghibu, patronul spiritual al liceului în care învață. Inserăm concluzia ei de final: „Citind amintirile lui O. Ghibu despre mișcarea din Basarabia, mă gândeam că, probabil, el a fost un misionar trimis de Dumnezeu ca să aprindă focul renașterii naționale și conștiinței de neam, a luptei pentru autonomie și unirea la România. A fost o luptă complicată, anevoioasă, la început s-a lovit de superficialitatea, indiferența și lipsa de inițiativă a basarabenilor. Dar a înțeles prea bine că regimul țarist de aspirare și deznaționalizare și-a lăsat amprenta asupra mentalității generale a populației basarabene. Nu știu când a fost mai puternică această indiferență, lipsă de conștiință politică a basarabenilor – atunci, la 1917-1918, sau acum, în 2023, dar cert este faptul că regimurile de ocupație și aspirare, de deznaționalizare și rusificare intensă au lăsat o amprentă adâncă în conștiința națională a românilor basarabeni. De aceea pentru noi, tinerii de astăzi, liceenii, personalitatea și învățăturile lui Onisifor Ghibu sunt prezente și viabile în orice împrejurări, moștenirea lui, operele sale, spiritualitatea și demnitatea lui sunt vii, el fiind un model demn de urmat”.

În categoria de vârstă ce a cuprins clasele a VII-a – a X-a a excelat **Andreea Ciobanu**, clasa a IX-a „E”, IPLT „Alexandru cel Bun”, or. Sângera, care a fost preocupată de „Condițiile social-politice care au condus la Marea Unire din 1 decembrie 1918. Conform căror principii a avut loc evenimentul respectiv?”

Din eseu ei ne-a atras atenția următorul fragment: „Marea Unire a fost o realizare

importantă pentru Statul Român, deoarece anume pe 1 decembrie 1918 s-a decis soarta celor trei provincii locuite de români - Basarabia, Transilvania și Bucovina. Acest eveniment a reprezentat un moment semnificativ în istoria României, aducând regiuni istorice locuite de români într-un singur stat. Această unire a contribuit la consolidarea identității naționale și la formarea Statului Român modern. În opinia mea, această unire a reprezentat, de fapt, reînnoirea teritoriilor române de sub dominația străină, cum ar fi Transilvania cu Banatul, Crișana și Maramureș, Bucovina și Basarabia. Cred că aceste teritorii au luat decizia corectă, deoarece au dorit să refacă dreptatea și să se reîntoarcă de unde au fost rupte - din trupul Patriei-Mamă. Înăfptuită în condiții vitrege, până la urmă s-a reușit dobândirea idealului suprem pentru poporul român, care a fost binevenit pentru toți românii”.

Au fost citate doar două dintre cele 107 eseuri ajunse la concurs. Lucrările au fost apreciate de juriu, în componența căruia au intrat: subsemnatul, președinte, **Mihai Doloton**, poet, profesor și secretarul general al „Ars Adolescentina”, și **Petru Golban**, profesor de istorie la IPLT „Lucian Blaga” din capitală.

Juriul a desemnat patru **MEDALIAȚI CU AUR**, care au fost distinși cu diplome și premii bănești: **Mirela Palanciu**, clasa a IX-a, IPLT „C. Stere”, or. Soroca; **Laurențiu Prepelită**, clasa a IX-a „B”, IPLT „Vasile Alecsandri”, mun. Ungheni; **Nadejda Murea**, clasa a XII-a, IP Centrul de Excelență în Construcții din Chișinău, și **Iulian Belenchi**, clasa a XII-a „B”, IPLT „Mihai Eminescu”, mun. Ungheni.

După cele două trofee și patru medalii de aur au mai fost înmânate șapte medalii de argint, douăsprezece de bronz și patru premii speciale. Toți participanții au fost răsplățiți cu diplome și cărți.

Atât laureații, cât și profesorii au remarcat și au apreciat faptul că Biblioteca „Ovidius” organizează anual etapa Istorie cu genericul „Unire în cuget și-n simțiri”, ceea ce le oferă posibilitatea să-și verifice și să-și etaleze cunoștințele acumulate la această temă destul de complexă. Prilejuită de cea de-a 105-a aniversare a Marii Uniri de la 1 decembrie 1918, ei au dezlăuit în eseurile semnate procesele social-politice, care au anticipat acest Act istoric Măreț, implicarea și contribuția personalităților marcante, care prin lupta și dărzănia lor au realizat în 1918 acest sacru Ideal, când toate provinciile istorice locuite de **români** s-au unit în cuprinsul aceluiași stat național, **România**.

Menționăm faptul că inițiatorul a Concursului de Creație ARS ADOLESCENTINA, de 24 de ani, este **Zina IZBAȘ, scriitoare, jurnalistă**.

Viorel BOLDUMA,
profesor de istorie,
IP Centrul de Excelență în
Construcții din Chișinău

Seminar practic cu participarea directorilor de grădinițe din raionul Strășeni

42 de directori din instituțiile de educație timpurie din raionul Strășeni au participat la seminarul practic „Climatul organizațional - factor al unui management eficient în grădinița de copii”, organizat de Centrul de Formare Continuă și Leadership al Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă”, la 29 noiembrie 2023. Activitatea a fost realizată în contextul acordurilor de parteneriat cu Direcția Generală Educație Strășeni și Grădinița de copii Pânășești.

În cadrul seminarului, formatoarea **Cezara Popel** a îndemnat participanții să descopere împreună toate elementele care aduc *Starea de bine* în instituție. Menționate au fost: emoțiile pozitive, realizările, implicarea, relațiile pozitive ș.a. În context, fiecare manager a vorbit despre propria activitate, punând accent pe calitățile și competențele deținute, dar și descoperind dificultățile cu care se confruntă, fiind în funcție de conducere. Fiecare a recunoscut că realizarea unui management eficient este posibilă doar datorită unei echipe sănătoase care demonstrează coeziune, responsabilitate, autonomie, deschidere, corectitudine etc.

Programul „Seniori 60+”, în vizorul experților internaționali

Departamentul Educația adulților și Dezvoltare personală din cadrul Centrului de Formare Continuă și Leadership al Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” a fost invitat la o discuție constructivă cu **Claire Mathellie**, expertă independentă a ONU pentru drepturile persoanelor în vârstă.

Aflată într-o vizită de lucru în Republica Moldova, experta a manifestat interes pentru experiența acumulată de CFCL în implementarea Programului „Seniori 60+”. În discuția cu **Tatiana Verdeș**, dr., șef departament, au fost abordate subiecte ce vizează calitatea vieții persoanelor vârstnice, provocările întâlnite în procesul de promovare a îmbătrânirii active, educația pe tot parcursul vieții etc.

Mulțumim pentru oportunitatea de a fi ascultați și sperăm ca această discuție să fie de impact pentru politicile în domeniu, cercetările științifice și demersul educațional național.

ATENȚIE! CONCURS!

Ministerul Educației și Cercetării anunță concurs pentru ocuparea funcțiilor vacante:

- **Director al Școlii Sportive din Ungheni;**
- **Director al Școlii Sportive din Bălți.**

Informațiile despre funcțiile vacante de director și condițiile de participare la concurs pot fi accesate la adresa: www.mec.gov.md
Telefoane de contact: 022 233 560; 022 233 320.

ANUNȚ

Colegiul Tehnologic din or. Chișinău anunță concurs pentru ocuparea funcției de **șef secție pentru asigurarea calității**. Condițiile de participare la concurs sunt expuse pe pagina web a instituției: www.colegiultehnologic.md

Univers Pedagogic pro

Chișinău, MD 2059, str. Doina, nr. 104, et 4
E-mail: universs2@mail.ru, univers.pedagogic@gmail.com
Tipar: ÎSFEP „Tipografia Centrală”. Comanda nr. 10358.

ECHIPA REDACȚIONALĂ:

RESPONSABIL DE EDIȚIE ▶ Oxana Parașciuc
REDACTOR PRINCIPAL ▶ Nicolae Jantic
REPORTERI ▶ Iulian Bogatu,
Silvia Țurcan
CORECTOR ▶ Elvira Țăganaș-Pântea
MACHETATOR ▶ Iurie Babii

Redacția nu corespundează cu autorii, nu recenzează și nu restituie materialele necomandate. Preluarea articolelor și pozelor este posibilă doar cu acordul prealabil al redacției.

INDICE DE ABONARE LA:

„Poșta Moldovei” – PM21741
„Moldpresa Grup” SRL
Abonare online: <https://services.posta.md/abonarea2022#/publication/264>